

Príhovor

prvého prezidenta Slovenskej rektorskej konferencie na slávnostnom stretnutí
z príležitosti 20. výročia založenia SRK dňa 20. 3. 2013.

Magnificencie, páni Prezidenti Slovenskej a Českej rektorskej konferencie,
Magnificencia rektor Univerzity Komenského, ctení páni rektori,
Excelencia, pán Predseda Vlády Slovenskej republiky, Excelencia, pán minister
školstva, vedy, vzdelávania a športu Slovenskej Republiky, Excelencia pán
Predseda Komisie Národnej rady Slovenskej republiky pre školstvo, vedu,
vzdelávanie a šport, vážení hostia, dámy a páni!

Je mojou milou povinnosťou poďakovať sa Jeho Magnificencii prezidentovi
Slovenskej rektorskej konferencie pánu Prof. Liborovi Vozárovi za pozvanie
k účasti na tejto slávnostnej udalosti.

Založenie Slovenskej rektorskej konferencie pred dvadsiatimi rokmi bolo
prirodzeným pokračovaním udalostí v prostredí akademickej obce po
novembrovej revolúcii, ktorú zahájili práve študenti vysokých škôl. Už v januári
1990 som z poverenia ministra školstva SR viedol pracovnú skupinu pre
prípravu nového zákona o vysokých školách. Zákon SNR číslo 172 z mája 1990
bol prelomovým legislatívnym rámcom pre zavedenie akademických práv
a slobôd a akademickej autonómie vysokého školstva. Zákonom boli
definované akademické orgány a ich kompetencie v manažmente univerzít
a definovalo sa poslanie univerzít ako vedeckých, edukačných a verejných
ustanovizní, ktorých cieľom bolo vychovávať generácie vzdelaných a
profesionálne kompetentných odborníkov pre rastúci trh práce. Rektori prijali
spoločný program postupného zvyšovania počtov prijímaných študentov na
vysokoškolské štúdium v snahe vyrovnať tak podiel vysokoškolsky vzdelanej
populácie na úroveň podielu vyspelých európskych štátov. Zároveň zvolili
spoločný postup pri presadzovaní požiadaviek na návrat vedy na vysoké školy
a racionálne financovanie vedeckej činnosti, vzdelávania a odborných aktivít pre
potreby verejného sektora. Českí rektori bez výhrad prijali Zákon SNR
o vysokých školách a v Prahe založili Klub rektorov vysokých škôl, do ktorého
boli prizvaní i rektori slovenských univerzít. Bol vypracovaný spoločný postup
pri koordinácii presadzovania akademických práv a slobôd, politickej
nezávislosti a autonómie vysokých škôl. I keď Klub rektorov nebol definovaný
v zákone, jeho prestíž a vážnosť rástli a na jeho rokovaníach sa pravidelne
zúčastňovali ministri a námestníci ministrov školstva oboch vlád.

Vznik Slovenskej rektorskej konferencie bol spojený s dramatickými
udalosťami, ktoré súviseli s prípravou rozdelenia Československa na dva
samostatné štáty:

V apríli roku 1992 sa pod vedením vtedajšieho predsedu Klubu rektorov
Profesora Radima Palouša, rektora Karlovej univerzity v Prahe, konalo

zasadanie Klubu rektorov slovenských a českých vysokých škôl v Pardubiciach. Rektor Palouš informoval Klub, že na rokovaní sa zúčastní premiér federálnej vlády pán Marian Čalfa. Vo svojom takmer hodinovom prejave predseda vlády Čalfa žiadal Klub rektorov ako najvyššie intelektuálne spoločenstvo štátu vydať vyhlásenie proti rozdeleniu Československa a toto vyhlásenie zaslať premiérom slovenskej a českej republiky pánu Vladimírovi Mečiarovi a Václavovi Klausovi a vyhlásenie zverejniť v médiách. Kým českí rektori aktivitu premiéra Čalfu principiálne neodmietli, slovenská strana žiadala o prerušenie rokovania a umožnenie slovenským rektorom rokovať samostatne.

Slovenskí rektori rezolútne odmietli vyjadrovať sa k rozdeleniu štátu ako výsostne politickému problému. Vo verbálnej odpovedi premiérovi Čalfovi uviedli, že Klub rektorov reprezentuje univerzity ako slobodné, politicky a mocensky nezávislé autonómne ustanovizne, ktoré do politiky v akejkoľvek podobe zasahovať nebudú. Tieto udalosti viedli k tomu, že v tom istom roku Klub rektorov už rokoval v osobitnej slovenskej a českej sekcii a po vzniku samostatnej Slovenskej republiky rektori slovenských vysokých škôl v marci 1993 oznámili akademickej obci zriadenie Slovenskej rektorskej konferencie so sídlom na Univerzite Komenského v Bratislave.

Od svojho založenia v roku 1993 musela Slovenská rektorská konferencia čeliť snahe vládnej moci postupne okliešťovať akademické slobody a autonómiu vysokých škôl. Trpezlivo sme odmietali doktrínu o práve štátu zasahovať do riadenia verejných vysokých škôl, ktoré sú dotované z rozpočtu a teda z daní poplatníkov. Prežili sme početné novelizácie zákona 172/1990 o vysokých školách, i prijatie nového zákona 131/2002. Nový zákon i jeho takmer dve desiatky novelizácií postupne ukrajovali z kompetencií vedeckých a samoprávných orgánov vysokých škôl ako súčasti ich autonómie, čo negatívne zhodnotila i Európska asociácia univerzít v roku 2011 v analýze vypracovanej pod názvom „University autonomy in Europe“, ktorej výsledky boli predložené rektorom EUA 17. novembra 2011 v Bruseli.

Ctení kolegovia, od roku 1990 riadilo ministerstvo školstva SR dovedna 15 ministrov. Takmer každý minister si osoboval povinnosť zasahovať v rámci reforiem do vysokoškolskej legislatívy. Výsledkom je súčasný zákon o vysokých školách, ktorý je najobsiahlejším vysokoškolským zákonom v Európe. Nezabudnime, že univerzity sú od stredoveku pilierom európskej kultúry a ustanovizňami duchovného vývoja civilizácie. Majme na pamäti, že univerzity ako vrcholné intelektuálne ustanovizne nemožno riadiť od „zeleného stola“. Ctime si náš podpis pod Bolonskou deklaráciou, ktorá zaručuje akademické práva a slobody ako principiálne podmienky naplňania poslania univerzít. Presvedčme spoločnosť, že prospech z vysokoškolského štúdia nemajú iba študenti a učitelia, ale predovšetkým celá spoločnosť. Úlohou Slovenskej rektorskej konferencie zostáva obhajovať hodnotové normy akademickej autonómie a slobody pri rozvoji vedeckého výskumu a vzdelávania

tak, aby vďaka vysokým školám rástol vedomostný potenciál novej generácie, ale i intelektuálny, kultúrny, etický a sociálny profil celej našej spoločnosti.

Magnificencie, vážení členovia Slovenskej rektorskej konferencie, do týchto aktivít Vám prajem veľa úspechov.

Ad multos annos!

J. Švec